

REPUBLIKA SLOVENIJA

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 230 9730

www.ip-rs.si

gp.ip@ip-rs.si

Številka: 007-69/2023/2

Datum: 23. 11. 2023

Ministrstvo za finance
Direktorat za finančni sistem
gp.mf@gov.si

**ZADEVA: zakonodajni predlogi s področja uvedbe digitalnega evra in odprtih financ, ki jih je
Evropska komisija objavila 28. 6. 2023 – MNENJE**

ZVEZA: vaš dopis št. 4042-2/2023/26 (007-558/2023/15), prejet dne 19. 10. 2023 ter priloženo gradivo

Spoštovani,

na podlagi vašega zaprosila, 3. točke prvega odstavka 55. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2) ter 57. člena Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba) v nadaljevanju posredujemo mnenje Informacijskega pooblaščenca (IP) k zakonodajnim predlogom s področja uvedbe digitalnega evra in odprtih financ, ki jih je Evropska komisija (EK) objavila dne 28. 6. 2023. Gre za naslednje zakonodajne predloge:

- Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi digitalnega eura,
- Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o opravljanju storitev z digitalnim eurom s strani ponudnikov plačilnih storitev s sedežem v državi članici, katere valuta ni euro, in spremembi Uredbe (EU) 2021/1230 Evropskega parlamenta in Sveta,
- Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o eurobankovcih in eurokovancih kot zakonitem plačilnem sredstvu,
- Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o okviru za dostop do finančnih podatkov in spremembi uredb (EU) št. 1093/2010, (EU) št. 1094/2010, (EU) št. 1095/2010 in (EU) 2022/2554.

IP uvodoma poudarja, da je kot nacionalni nadzorni organ za varstvo podatkov zgolj kot član Evropskega odbora za varstvo podatkov vključen v posvetovanje v okviru zakonodajnega postopka EU ter pripravo formalnih mnenj na posamezne zakonske predloge na ravni EU. V zvezi s tem izpostavljamo, da sta v skladu z 42. členom Uredbe EU 2018/1725 in Splošno uredbo Evropski odbor za varstvo podatkov in Evropski nadzornik za varstvo podatkov na prošnjo EK 17. 10. 2023 sprejela Skupno mnenje št. 2/2023 o Predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi digitalnega eura. Mnenje je dostopno na spletni strani evropskega odbora (https://edpb.europa.eu/system/files/2023-10/edpb_edps_jointopinion_022023_digitaleuro_en.pdf). Na druge zakonodajne predloge v zvezi z uvedbo digitalnega evra in odprtih financ evropski odbor ni podajal mnenj.

Izpostavljamo tudi mnenje Evropskega nadzornika za varstvo podatkov o Predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o okviru za dostop do finančnih podatkov in spremembi uredb (EU) št. 1093/2010, (EU) št. 1094/2010, (EU) št. 1095/2010 in (EU) 2022/2554, ki je dostopno na spletu (https://edps.europa.eu/system/files/2023-08/2023-0729_d2434_opinion_en.pdf).

IP želi na tem mestu izpostaviti nekatere bistvene vidike, na katere smo opozorili nacionalni nadzorni organi v okviru evropskega odbora in evropski nadzornik in, ki so ob zavedanju izjemne pomembnosti in zahtevnosti materije, ki jo navedeni zakonodajni paket ureja, ključni za to, da se s predlaganimi uredbami ne okrne oziroma zniža ravni varstva osebnih podatkov, zlasti v zvezi z uvedbo digitalnega evra.

Uredba o uvedbi digitalnega evra

V zvezi z uvedbo digitalnega evra želimo opozoriti, da evropski odbor in evropski nadzornik v omenjenem skupnem mnenju glede uvedbe digitalnega evra izpostavljata, da je glavna dodana vrednost digitalnega evra njegova zaupnost, v tem smislu je ključno, da bodo imeli posamezniki vedno na voljo izbiro bodisi plačila z digitalnim evrom bodisi s klasično gotovino ter da digitalni evro ne bo programirljiv denar. V zvezi z varovanjem osebnih podatkov in zasebnosti so nadalje, kot je poudarjeno v mnenju, ključni ukrepi, ki v največji možni meri zmanjšujejo obseg obdelav osebnih podatkov v zvezi z digitalnim evrom, kot je možnost uporabe izven spleta.

Oba evropska nadzornika pa **obžalujeta, da se so-zakonodajalci v delu, ki se nanaša na varovanje zasebnosti, niso odločili za selektiven pristop za izplačila nizke vrednosti.** V tem kontekstu velja opozoriti, da so tveganja pranja denarja in financiranja terorizma pri spletnem digitalnem evru odvisna od izbire tehnologije in modelov uporabe v fazi same zasnove sistema. Zato evropski nadzornik in evropski odbor v luči ukrepov, ki so v ta namen danes na voljo za zmanjševanje teh tveganj, **pozivata so-zakonodajalce, da razširijo specifičen režim, ki je predviden za uporabo izven spleta, tudi na transakcije nizke vrednosti pri spletnem načinu uporabe ter določijo ustrezen prag vrednosti transakcij, pod katerim se pri uporabi digitalnega evra ne bo izvajalo nikakršno sledenje transakcijam za namene preprečevanja tveganj pranja denarja in financiranja terorizma.**

V zvezi s predlogom pa evropski nadzornik in evropski odbor izražata tudi naslednje skrb, in sicer:

- bi bilo treba dodatno, jasneje in bolj konkretno urediti modalitete razdeljevanja digitalnega evra, ki so neposredno povezane z obsegom posegov v zasebnost in obdelav osebnih podatkov in so urejene v predlogu razmeroma skopo, pri čemer v mnenju oba organa pozdravljata decentraliziran pristop k ureditvi razdeljevanja preko t.i. finančnih posrednikov in ne preko Evrosistema. Vendar pa oba evropska nadzorna organa v mnenju poudarjata, da so v tem delu določbe preskope, da bi lahko govorili o resnično zasebnosti prijazni ureditvi in bi moral zakonski tekst vsebovati dodatne določbe v zvezi s konkretno ureditvijo pristojnosti in obdelav s strani posameznih subjektov v okviru ukrepov razdeljevanja digitalnega evra;
- bi moral po mnenju evropskega odbora in evropskega nadzornika zakonski predpis vsebovati jasnejšo ureditev glede nujnosti in sorazmernosti enotne kontaktne točke enoličnih identifikatorjev digitalnega evra kot tudi konkretne določbe in pojasnila o tem, kako bo v ureditev in delovanje sistema digitalnega evra vgrajeno varstvo podatkov;
- potrebne bi bile dodatne obrazložitve in določbe glede tega, kako in v kakšnem obsegu naj bi obdelovali osebne podatke izvajalci plačilnih storitev z namenom izvajanja omejitev imetja (t.i. holding limit) v praksi;
- bi bilo treba zakonske določbe dopolniti v delu, ki ureja obdelave osebnih podatkov za namen uveljavljanja omejitev zaračunavanja plačil s strani izvajalcev plačilnih storitev za te storitve;
- oba evropska nadzorna organa tudi opozarjata, da bi bilo treba dodatno obrazložiti nujnost in potrebnost predvidene možnosti, da Evropska centralna banka (ECB) ustanovi splošni mehanizem za odkrivanje in preprečevanje goljufij za podporo dejavnostim obvladovanja goljufij s strani izvajalcev plačilnih storitev. Ureditev, kot je predlagana, namreč ni dovolj jasna in predvidljiva, zaradi česar ne zagotavlja pravne varnosti in predvidljivosti posegov v zasebnost. Zlasti ni jasno, katere ukrepe naj bi po eni strani izvajala ECB, kot potencialni nadzornik izvajalcev plačilnih storitev in katere ukrepe in s tem povezano obdelavo osebnih podatkov naj bi po drugi strani izvajali sami izvajalci plačilnih storitev;
- v zvezi s tem mehanizmom zato so-zakonodajalce oba evropska nadzorna organa pozivata, da ustrezno obrazložijo in izkažejo nujnost vzpostavitve takega mehanizma ter določijo jasna in natančna pravila, ki bodo urejala obseg pristojnosti za nadzor s strani mehanizma in njegovo delovanje, vključno glede podpore ECB izvajalcem plačilnih storitev. V kolikor ta nujnost ne bo izkazana evropski odbor in evropski nadzornik predlagata, da se namesto predlaganega mehanizma za odkrivanje in preprečevanje goljufij vzpostavijo drugačni in z vidika posegov v varstvo podatkov manj invazivni ukrepi skupaj z ustreznimi varovalkami za njihovo učinkovito in sorazmerno delovanje;
- glede ureditve reševanja sporov, ki naj bi jo vzpostavila in upravljala Evropska centralna banka evropski odbor in evropski nadzornik menita, da bi morale zakonske določbe predloga uredbe vsebovati zakonsko obveznost za zagotavljanje psevdonimizacije vseh transakcijskih podatkov nasproti Evropski centralni banki in nacionalnim centralnim bankam;

- bi bilo treba v predlogu uredbe dodatno urediti vprašanje pravnih podlag za posamezne predvidene obdelave osebnih podatkov, konkretnije določiti delitev odgovornosti posameznih deležnikov pri tej obdelavi kot tudi jasneje opredeliti, katere vrste osebnih podatkov obdeluje posamezni subjekt;
- v mnenju evropski odbor in evropski nadzornik še izpostavljata nevarnosti in tveganja, ki jih za digitalni evro predstavlja razvoj na področju IT in kibernetske varnosti in priporočata, da se v uvodne določbe zakonskega predloga vključi sklic na veljaven zakonodajni okvir za področje kibernetske varnosti.

Uredba o okviru za dostop do finančnih podatkov

IP želi v zvezi z skrbmi, ki jih je glede predloga uredbe o okviru za dostop do finančnih podatkov, izpostavil Evropski nadzornik za varstvo podatkov v zgoraj omenjenem mnenju, opozoriti zlasti na sledeče:

- nujno je, da se zelo široka definicija pojma 'podatki strank', ki zajema glede na njen obseg lahko tudi posebej občutljive osebne podatke opredeli ožje in jasneje. Kategorije osebnih podatkov strank, ki naj bi se posredovale in obdelovale na podlagi predloga uredbe, morajo biti dovolj določno, jasno in sorazmerno opredeljene, pri čemer je treba upoštevati tudi tveganja za posameznike, katerih osebni podatki se bodo uporabljali. Ob tem se posebej priporoča, da se iz definicije 'podatki strank' izrecno izključi obdelavo in zbiranje osebnih podatkov, ki so ustvarjeni s profiliranjem;
- s ciljem zagotavljanja ustrezne ravni varstva podatkov bi bilo treba vključiti izrecno obveznost, da bi morali uporabniki podatkov jasno opredeliti za vsako zahtevo konkretne vrste podatkov strank, do katerih želijo dostop. Prav tako bi moral predlog uredbe prepovedati zavrnitev nudenja finančnih storitev tistim strankam, ki si ne namestijo oziroma ne uporabljajo nadzornih strani ali na drug način ne omogočijo dostopa do finančnih podatkov, ki jih imajo finančne institucije (imetniki podatkov), uporabnikom podatkov po tem predlogu uredbe.
- Glede priprave smernic s strani Evropskega bančnega organa in Evropskega organa za zavarovanje in poklicne pokojnine s ciljem zagotavljanja ustrezne uporabe osebnih podatkov in zaščite ranljivih skupin potrošnikov Evropski nadzornik za varstvo podatkov predlaga, da bi moralo biti v okviru njihove priprave nujno določeno obvezno formalno posvetovanje z Evropskim odborom za varstvo podatkov, da bodo te smernice resnično v celoti usklajene s predpisi o varstvu osebnih podatkov. Prav tako evropski nadzornik predlaga, da se področje priprave tovrstnih bodočih smernic razširi tudi na druge finančne produkte in storitve, kot so hipotekarni krediti, plačilne storitve, zavarovalniški produkti in storitve, naložbeni produkti in pokojninski produkti. V teh smernicah bi bilo treba, kjer je to primerno, nasloviti tudi omejitve glede združevanja podatkov strank z drugimi vrstami osebnih podatkov, kot so osebni podatki, pridobljeni od tretjih virov (npr. strani družbenih medijev ali podatkovnih posrednikov).
- Prav tako bi bilo s ciljem zagotavljanja dosledne in skladne razlage določb predloga uredbe in EU predpisov s področja varstva osebnih podatkov treba po mnenju evropskega nadzornika nujno poskrbeti za ustrezno sodelovanje med pristojnimi organi po predlogu uredbe in nadzornimi organi za varstvo podatkov. V ta namen bi bilo po mnenju evropskega nadzornika smiselno jasneje določiti okoliščine, ko se lahko pristojni organi posvetujejo in izmenjujejo informacije z nadzornimi organi za varstvo podatkov.

Pozivamo vas, da si v okviru svojih aktivnosti prizadevate, da bi Republika Slovenija pri pripravi omenjenega zakonodajnega paketa prispevala k dopolnitvam besedila v smeri naslovitve izpostavljenih skrbi.

Hvala za sodelovanje in lep pozdrav,

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
informacijska pooblaščenka

Pripravila:
Alenka Jerše, univ. dipl. prav.
namestnica informacijske pooblaščenke